

До сих пор мы использовали слова «Англия» и «Великобритания» как взаимозаменяемые, однако по вопросу валидности некоторых из перечисленных культурных стандартов есть замечания в применении их к Шотландии. Так, культурные стандарты «непрямое общение» и «сдержанность в проявлении чувств», например, гораздо слабее в Шотландии и уже снижаются даже на севере Англии. Обоснованность этих стандартов также зависит от класса: англичане, принадлежащие к рабочему классу, более прямолинейны в выражениях.

Закрывая тему культурных стандартов Великобритании, необходимо отметить, что перечисленные принципы не являются действующими вечно, а находятся в постоянном движении и являются результатом непрерывного процесса противостояния общества требованиям, предъявляемым к нему окружающим миром. Таким образом, спустя какое-то время возникнет необходимость проводить новые исследования и обновить существующие стандарты.

1. *Thomas, A. Handbuch. Interkulturelle Kommunikation und Kooperation. Band 1: Grundlagen und Praxisfelder / A. Thomas, E. Kinast, S. Schroll-Machl (Hg). – Göttingen : Vandenhoecke& Ruprecht GmbH&Co, 2003. – 464 S.*

2. *Thomas, A. Handbuch. Interkulturelle Kommunikation und Kooperation. Band 2: Länder, Kulturen und interkulturelle Berufstätigkeit / A. Thomas, S. Kammhuber, S. Schroll-Machl (Hg). – Göttingen : Vandenhoecke& Ruprecht GmbH&Co, 2003. – 400 S.*

УДК 81'243:378

Н. В. Лешчанка,

*старшы выкладчык кафедры беларускай і замежнай філалогіі
ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
культуры і мастацтваў», г. Мінск, Беларусь*

АСАБЛІВАСЦІ ВЫВУЧЭННЯ ТЭРМІНАЛОГІІ Ў ПРАЦЭСЕ ПРАФЕСІЙНА АРЫЕНТАВАНАГА НАВУЧАННЯ ЗАМЕЖНЫМ МОВАМ

Анатацыя. Разглядаюцца пытанні вывучэння тэрміналогіі ў працэсе прафесійна арыентаванага навучання замежным мовам. Закранаецца важная роля тэрміналогіі ў фарміраванні іншамоўнай прафесійнай кампетэнцыі, а таксама дадзена падрабязная характарыстыка паняццяў

«тэрмін» і «тэрміналогія», апісаны прыёмы эфектыўнага засваення студэнтамі тэрміналагічнага мінімуму, пералічваюцца асноўныя патрабаванні, што прад'яўляюцца студэнту як будучаму спецыялісту для паспяховай прафесійнай камунікацыі.

Ключавыя словы: тэрмін, тэрміналогія, засваенне, прафесійна арыентаванае навучанне замежным мовам, іншамоўная камунікатыўная кампетэнцыя, прафесійная лексіка.

N. Leshchanka,

*Senior Lecturer of the Department of Belarusian and Foreign Philology
of the Educational Institution "The Belarusian State University
of Culture and Arts", Minsk, Belarus*

FEATURES OF TERMINOLOGY STUDYING IN THE PROCESS OF PROFESSIONALLY ORIENTED TEACHING OF FOREIGN LANGUAGES

Abstract. This article is devoted to the study of terminology in the process of professionally oriented teaching of foreign languages. The article touches on the important role of terminology in the formation of foreign language professional competence, and also gives a detailed description of the concepts of “term” and “terminology”, describes methods for effectively mastering the terminological minimum by students. The author lists the basic requirements that apply to a student as a future specialist for successful professional communication.

Keywords: term, terminology, assimilation, professionally oriented teaching of foreign languages, foreign language communicative competence, professional vocabulary.

У цяперашні час вялікая ўвага надаецца спецыяльнай падрыхтоўцы студэнтаў моўных і нямоўных УВА, і патрабаванні да яе пастаянна ўзрастаюць. Навучанне замежнай мове ў нямоўных УВА адбываецца ў некалькі этапаў. На першым этапе (I курс) удасканалюцца асновы валодання іншамоўнай маўленчай дзейнасцю ў адзінстве і ўзаемасувязі яе асноўных відаў. Пospех навучання замежнай мове на наступным этапе (II курс) знаходзіцца ў прамой залежнасці ад таго, наколькі хутка і трывала студэнты авалодваюць навыкамі і ўменнямі карыстацца вывучаемай мовай як сродкам непасрэдных зносін або як сродкам атрымання пэўнай практычна значнай інфармацыі для будучай прафесійнай дзейнасці на аснове чытання тэкстаў па спецыяльнасці. Прафесійная камунікацыя, працэсы пазнання, мыслення і зносін з'яўляюцца ключавымі паняццямі сучаснай рэчаіснасці.

Без вывучэння прафесійнай лексікі немагчыма надаць замежнай мове, прадмету сацыяльна-гуманітарнага цыкла прафесійную накіраванасць, і ў прыватнасці гаворка ідзе пра тэрміналогію, якая, несумненна, мае немалаважнае значэнне ў развіцці іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыі. Пад іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыяй трэба разумець не толькі веданне базавага пласта замежнай мовы, уменне і навыкі яго ўжывання, але і валоданне студэнтамі прафесійнай тэрміналогіяй, што складае моўную кампетэнцыю як частку камунікатыўнай, а таксама сацыяльна-культурную кампетэнцыю, што ўключае веды аб грамадстве і законах краін вывучаемай мовы, непасрэдна звязаных з будучай прафесіяй. Такім чынам, вывучэнне замежнай мовы спрыяе фарміраванню прафесійнага, адукацыйнага і культурнага ўзроўняў студэнтаў.

Атрыманыя студэнтамі ў працэсе развіцця іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыі навыкі і ўменні пераносяцца ў мадэляваныя сітуацыі прафесійна арыентаванай вучэбнай дзейнасці. Студэнты павінны ўмець прымяняць моўныя і сацыякультурныя веды і ўменні ў розных бытавых і прафесійных сітуацыях, выкарыстоўваючы прафесійную тэрміналогію пэўнай вобласці ведаў. Вывучэнне і замацаванне дадзенай тэрміналогіі павышае пазнавальную і практычную матывацыю студэнтаў да вывучэння замежнай мовы. Прафесійная тэрміналогія – спецыяльная лексіка тых ці іншых абласцей ведаў – з’яўляецца адным з лексічных пластоў мовы, якія адлюстроўваюць пэўны змест [1].

Тэрмін у лінгвістыцы вызначаецца як «слова або словазлучэнне мовы, якое ствараецца для дакладнага выражэння спецыяльных паняццяў і абазначэння спецыяльных прадметаў» [Там жа, с. 10]. З прыведзенай дэфініцыі вынікае, што тэрмін непасрэдна звязаны з паняццем. Гэта дае падставу сцвярджаць, што «студэнт, засвоіўшы той ці іншы тэрмін, у сваю чаргу, авалодвае і адпаведным паняццем, у якім сканцэнтраваныя істотныя прыкметы прадметаў і з’яў» [Там жа, с. 21]. Дзякуючы гэтаму сам тэрмін, натуральна, асацыятыўна выклікае ў памяці студэнта тое ці іншае паняцце, што, безумоўна, мяркуе фарміраванасць у яго дзеянняў і аперацый па аналізе і разгортванні інфармацыі. Тэрмін, такім чынам, з’яўляецца згорнутай інфармацыяй. У гэтым, можна меркаваць, і складаецца выключная роля тэрміналогіі ў інфармацыйнай насычанасці, а

таксама ў дакладнасці і сцісласці выразу без спрашчэння зместу.

Тэрміналогія – гэта частка лексікі, найбольш адчувальная да знешніх уздзеянняў. Л. Б. Ткачова называе яе «падводнай часткай слоўнікавага складу мовы» [2, с. 25]. На аснове мовы спецыяльнасці выяўляюцца такія моўныя ўласцівасці тэрміна, як лексіка-семантычныя, словаўтваральныя, функцыянальна-стылістычныя. Вельмі важна правільна ўвесці тэрмін і растлумачыць яго. Разнастайнасць прыёмаў увядзення робіць выкладанне больш даступным і зразумелым. Вядома, што найбольш правільным, сапраўды навуковым вызначэннем тэрміна прынята лічыць дэфініцыю, якая паказвае на бліжэйшае радавое паняцце і істотную адметную прыкмету. Але дэфініцыя не адзіны спосаб раскрыцця значэння тэрміна. Часта ён уводзіцца пры дапамозе апісання, якое ўстанаўлівае сувязі паміж тэрмінамі. Аднак спосабы апісання абмежаваныя. Каб сканцэнтравалі увагу студэнта на паняцці, якім яму трэба будзе аперыраваць у далейшым, апісанне тэрміна павінна ўяўляць сабой структуру, у аснове якой ляжыць адна з лагічных функцый: сутнасць вызначанага прадмета або з’явы, кваліфікацыя прадмета або з’явы, прыналежнасць да класа, прызначэнне прадмета, вобласць яго прымянення.

Вядома, пры навучанні спецыяльнай тэрміналогіі варта прымаць пад увагу ўзровень моўнай падрыхтоўкі студэнтаў наогул і ў прыватнасці ў тэрміназнаўстве ўзровень іх прафесійнай кампетэнцыі, а таксама зацікаўленасць працэсам асваення тэрміналогіі дадзенай спецыяльнасці.

Важна даць студэнту магчымасць работы з прафесійна арыентаванымі тэкстамі, насычанымі тэрмінамі, навучыць яго карыстацца адмысловымі, этымалагічнымі і тлумачальнымі аднамоўнымі і двухмоўнымі слоўнікамі, энцыклапедычнымі выданнямі. У працэсе такой сумеснай працы неабходна паказваць на лінгвістычныя і структурныя асаблівасці вивучаемых тэрмінаў на сучасным этапе іх існавання.

Для эфектыўнага засваення студэнтамі тэрміналогіі спецыяльнасці можа быць ужыты комплексны падыход, які ўключае наступныя элементы:

– папярэдняе праглядальнае чытанне з мэтай уразумення агульнага сэнсу тэксту;

- пісьмовы пераклад неабходных і найбольш важных па змесце ўрыўкаў тэксту;
- выбарка тэрмінаў па спецыяльнасці на аснове прачытанага;
- складанне рабочых слоўнікаў па спецыяльнасці; яны ствараюцца з мэтай абавязковага засваення ўсяго аб'ёму выбаркі з наступным ступеньчатым кантролем;
- пошук новых тэрмінаў у працэсе працы над тэкстамі са спецыяльнай літаратуры і папаўненне імі працоўных слоўнікаў;
- падрыхтоўка дакладаў для ўнутрывузаўскіх, міжвузаўскіх і міжнародных канферэнцый і конкурсаў.

Выкананне такіх відаў працы можа ажыццяўляцца з акцэнтам на тэрміны шляхам выяўлення іх ролі ў раскрыцці зместу як усяго тэксту, так і асобных сказаў і ўрыўкаў. Засваенне тэрмінаў адбываецца значна хутчэй і больш эфектыўна, калі пры ўвядзенні асобных тэрмінаў выкладчык інфармуе студэнтаў аб тых паняццях, якія ляглі ў аснову разглядаемых адзінак, распавядае пра гісторыю з'яўлення і развіцця дадзеных тэрмінаў.

Студэнты павялічваюць тэрміналагічны запас, вучацца думаць і абмяркоўваць прафесійныя пытанні на замежнай мове, і вывучэнне замежнай мовы становіцца прафесійна значным. Сёння спецыяліст павінен валодаць разнастайнай, часам складанай і бесперапынна аднаўляемай інфармацыяй, якая патрабуецца ў яго прафесійнай дзейнасці. Яму неабходна рэгулярна вывучаць спецыяльную літаратуру, адсочваючы новыя тэндэнцыі ў прафесійнай сферы і выкарыстоўваючы замежны вопыт. Таму глыбокае і ўсебаковае веданне замежнай мовы, уменне правільна выкарыстоўваць спецыяльную тэрміналогію, а таксама веданне гісторыі і сучаснага стану свайго прафесійнага поля дзейнасці з'яўляюцца асноўнымі патрабаваннямі, якія прад'яўляюцца студэнту як будучаму спецыялісту.

1. *Гринев-Гриневиц, С. В.* Терминоведение : учеб. пособие / С. В. Гринев-Гриневиц. – М. : Академия, 2008. – 304 с.

2. *Ткачева, Л. Б.* Основные закономерности английской терминологии / Л. Б. Ткачева. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 1987. – 198 с.